

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

M i s c e l l e n.

Handschriftliches.

Oedipus Tyrannus post Elmsleium denuo collata
cum codice Laurentiano primo.

Codex Sophoclis optimus a Mediceis olim emptus Florentiae servatur in bibliotheca Laurentiana. Plutei tricesimi secundi codex nonus est. De quo Blandinius in cat. eius bibliothecae vol. II. p. 134: 'Codex graecus membranaceus in 4 maiori, saeculi decimi, vere insignis.' Constat folijs 264. Hoc Victorium in poëtis tragicis recensendis usum esse, hinc Apollonii Rhodii editionem principem Florentinam fluxisse idem Blandinius ex Holstenii schedis refert. Continet enim codex Sophoclem, Aeschylum, Apollonium Rhodium integros cum scholiis vetustis margini adscriptis et glossis interlinearibus. Ab editoribus Aeschyli et Apollonii Mediceus, ab editoribus Sophoclis post Petrum Elmsleium, qui anno 1820 contulit ac scholia, male inde in editionem Romanam a. 1518 descripta, iterum accuratius descripsit, Laurentianus primus nominatur. In fine tragg. Soph. m. rec. ordinem tragoediarum ita indicat, ut Bandinius expressit: Περιέχει ἡ βιβλος τοῦ Σοφοκλέους δράματα ζ'. Πρῶτον μὲν Αἴαν μαστιγοφόρον. φύλλα ις'. στίχους αμδ'. Δεύτερον Ἡλέκτραν ἐπιβουλευομένην

κατὰ τῆς μητρὸς. φύλ. ις'. στίχους αμ'. Τρίτον Οιδίπουν
Τύραννον. φύλ. ις'. στίχ. αξ'. Τέταρτον Ἀντιγόνην. φύλ. ιδ'.
στίχ. αρμζ'. Πέμπτον Τραχινίας. φύλ. ιδ'. στίχ. ασκ'. Ἑκτον
Φιλοκτήτην. φύλ. ις'. στίχ. ανέ'. Ἑβδομον Οιδίπουν τὸν ἐπὶ
Κολωνῷ. φύλ. κ'. στίχ. αχλ'. (Fol. 17 El. 33. b. Oed. Tyr.
50 Antig. 65 Trach. 80 Phil. 97 Oed. Col.) Ante aut post
singulas tragoedias argumenta, excepta Aiace.

Manus in codice repperisse mihi videor quattuor, quarum una antiqua est saeculi decimi, quae poëtae verba scripsit et scholiorum partem multo maiorem. Huius litterae aliquot maiuscularum fere praebent formam, velut *B* pro *β*, *I* (sed etiam *ν*) pro *γ*, *Δ* (et *δ*), *Θ* (sed etiam *ε*), *H*, *Θ* pro *θ*, *K* (*κ*), *A*, *N*, *C* (et *σ* et *ς*), aliae. Compendia pauca sunt, plura in scholiis quam in versibus. Spiritus aut curvi, ut apud nos, aut angulo recto.

Saepe litteris falso coniunctis diremtisve miraprodit vocabula. Bandinius quod de Apollonio ait ad Soph. et Aesch. quoque quadrat: 'quod ad textum poëtae, diligenter ille quidem emendateque conscriptus est, accentibus ac spiritibus exceptis, qui aliquando, ut in scriptura saec. X. fieri adsolet, omittuntur: iota, quos vocant subscriptos, adscriptos potius dicere possumus... ex. gr. *τῆσιν*, *τιμῇ*, quod magnae antiquitatis certissimum est signum.' Sed iota sber. saepe plane omittitur, plerumque etiam spir. lenis post apostrophum. Nusquam iota sub infinitivorum terminationibus aut in crasi vocis *καί*: sed semper *σώζειν*. Semper *ῶνηρ* ex *ὦ ἀνήρ*, ubi semper m. recentior *ὦ νηρ* restituit. Plerumque *ἄρα* pro *ἄρα* etiam in interrogatione praebet, neque tam *τίς* ut Aldus in interrogatione, sed *τίς*. Saepe part. aor. sec. pro *ὦν* in *ὦν* terminat.

Scholia scripsit in margine superiore et inferiore et ante versuum initia in exteriori et post versuum fines in interiori parvo quidem illo. Eadem manus etiam glossas interlineares scripsit non paucas. A margine exteriori usque ad membranarum quarumque finem extremum vacuum est spatium,

nisi quod codicis librarius ibi interdum vocabula quaedam locutionesve ex versu proximo repeliit, sive ut vocabula rara verborumque constructiones suum in usum notaret, sive quod illa in codice archetypo sequebantur, ubi singulis diebus scribere desierat, sive quod ibi librarius quum sua corrigeret constiterat. Sicubi sententia aliqua ad mores vitamve hominum pertinet, adscribit *ΓΝ* (*γνώμη*) aut *Ση* (*σημειωτέον*). Eadem manus prima errores suos ipsa haud raro correxit.

Praeter hanc igitur manum antiquam duae apparent saeculi fere decimi quarti exeuntis et atramento et litterarum forma inter se diversae. Hae multos calami lapsus a librario commissos emendant, accentus spiritusque ubi deerant addunt, quum scholia multa minoris pretii tum glossas interlineares partim ex scholiis antiquis excerptas adiiciunt. Scriptura utuntur minutiore, compendiis non paucis, iota subscripto in scholiis nunquam; quod antiqua manus corrigendi causa supra scripserat, id saepe in ipso textu reponunt, falsis primae manus litteris erasis. Quoties *σ* vocabulum claudit, *τ* alterum incipit, in *ς*, quod pro *στ*. manus prima scripserat, aut *τ* sequenti vocabulo praepingunt, aut *σ* apponunt voci priori. Harum manuum utra quodque scripserit, parvi videtur referre.

Vel his aliquanto recentior quarta est manus, quae apertos priorum errores emendavit et scholia pauca adiecit.

Iam Petrus Elmsleius, qui a. huius saeculi vicesimo editionem Aldinam cum hoc codice contulit et scholia descripsit quattuor manus non discrevit, ceteras autem fabulas diligentius tractavit quam Oedipum Regem, qua tragoedia olim a se edita conferendi videtur fecisse initium, quo nescio an factum sit ut in ea minore usus sit peritia. Scholia num recentioris essent manus quum alibi tum in Oed. Regis initio ne annotavit quidem, ibi tamen glossas recentiores assumpsit, quas postea omnino omisit. Sane quidem harum scriptura est ubi tam sit evanida, ut aliquoties dubitaverim, an membranarum potius sint maculae exiguae quam glossae. Accedit quod sin-

gulares saepe litterae explicandi gratia supra scriptae sunt, saepe etiam litterae, quae in textu leguntur, ad litteras supra scriptas sunt supplendae.

Hoc loco adieci quae Elmsl. in Oed. Regis versibus omiserat. Contuli cum ed. Aldina Florentiae anni huius saeculi quadragesimi octavi mensibus Iulio et Augusto. Quae supra dixi codicem sibi constantem secus atque ed. Aldinam praebere hic sciens omisi.

- 1) νεα sine accentu.
- 2) ποθ' " " Tum τὰς δέμοι.
- 5) δε " "
- 10) τροπωι.
- 11) Pr. m. στέρξαντες praebere recte Elmsl. indicat. M. rec. ερ mutavit in ε.
- 15) ὀρᾷς — προσήμεθα.
- 17) γήραι. Tum συν sine accentu.
- 18) οἱ δε ἡϊθέων m. pr. Post δε rasura est. Accentum gravem voci δε, spiritum litterae η, in rasura τ' adiecit m. rec.
- 22) κ' αὐτός.
- 24) κ' ἀνακουφίσαι.
- 25) ἐν κάρποις m. pr. In unum coniungit m. rec. (Falso Elmsl. εὐκάρποις in cod. esse ait.)
- 26) ἀγέλαις. Accentum adi. m. rec. βουνόμος. Terminationem in οἰς mutat m. rec.
- 27) ἐν δ'.
- 31) M. pr. videtur οὐχ habuisse. M. rec. eraso χ in rasura κ scripsit (οὐκ ἰσού μενόν σ').
- 32) ἐζόμεθ'.
- 34) M. rec. ξ in rasura scripsit. M. pr. ut videtur συναλλαγαῖς habuerat.
- 39) νομιζήθ' ἡμιν. M. rec. subscripsit iota, adi. spiritum lenem.
- 42) Erasis vocc. ἡμῖν εὐρεῖν m. rec. εὐρεῖν ἡμῖν.
- 43) Supra του m. rec. πον.
- 49) M. pr. δεῆς. M. rec. eraso ε scripsit ε τ i. e. δὲ τῆς quod ceteri omnes.
- 50) M. pr. σπάντες εσορθόν. Adi. τ' m. rec.
- 52) M. pr. τόθ', sed θ' eraso τ' m. rec.
- 55) " " ξυνανδραῖσιν. Correxerit m. rec.
- 56) κ' οὐκ.
- 62) Omissum ἄλγος, pro quo supra lin. scriptum ό.
- 64) καμὲ.

- 72) τί. Tum m. rec. ad τήνδ' adi. ε, ad σα adi. ι, i. e.
τῇνδε ὀυσσάμην.
- 78) M. pr. οἷ δέτ'. M. rec. οἷ δε.
- 83) „ „ πανκάρπου. M. rec. ex ν transformavit γ.
- 86) M. pr. ἡμῖν. M. rec. circumflexum mutavit in gravem.
- 101) χεῖμαζον, supra ον script. ει, sine acc.
- 102) M. pr. τῇδε. M. rec. ι in ν, circumflexum in acutum mutat.
- 103) M. pr. ἡμιν ὤναξ, unde m. rec. effecit ὠ'ναξ.
- 105) M. pr. εἰσίδον. Ex ι effecit εἷ m. rec.
- 107) τινάς m. pr. Acc. erasus.
- 108) M. pr. οἷ δ'. Rec. corr. οἷδ'.
- 112) „ „ ἡ ἐν. M. rec. eraso ε spiritus et accentus locum commutavit.
- 118) θνηίσκουσι.
- 123) ῥωίμηι.
- 134) προ στοῦ θανόντος, eraso σ ante τοῦ.
- 135) ὦ τ' m. pr. Erasum σ ante τ' m. rec. adiecit litterae ὦ.
- 142) ὦ στάχιστα m. pr., sed rec. eraso σ scripsit ὡς τ.
- 145) ξύμμαχον.
- 147) ἰσιώμεθα.
- 151) τὰς — ἀγλαὰς.
- 159) M. pr. πρωτάν σε (non πρώταν) Γρ (i. e. γράφεται)
πρώταν γε.
- 179) ἐν δ' ἄλλοχοι (Ald. ἐνδ').
- 182) M. pr. παιῶν (non παίων).
- 208) „ „ λύκι' ὄρεα. Ex ι effecit ει m. rec.
- 211) οἰνώπα.
- 215) θελῆς.
- 218) κ' ἀνακουφίσειν. M. rec. eraso ει scr. ι.
- 221) έχων (acc. et spiritum adi. m. rec.) τί.
- 223) παῖσιν.
- 229) ἀσφαλῆς. Rec. m. in marg. Γρ (γράφεται) ἀβλαβής.
Hoc ceteri codd. *)
- 234) Pr. m. ἀνώσει, eadem manu suprascr. σῆι. Utroque
eraso η pro ει m. rec.
- 236) M. pr. τῶν, rec. correxit τόν.
„ „ ὁ στίς ἔστι, rec. corr. ὁ στίς ἐστι.
- 239) θύμασιν.
- 242) ἡμῖν.

*) Illud quidem dubitari potest an genuinum sit πέλοισι γὰρ ἄλλο μὲν ἀστεργές οὐδέν, γῆς δ' ἄπεισιν ἀσφαλῆς. Nam Soph. Oed. Col. 1288 λέξει τ' ἀκούσαι τ' ἀσφαλεῖ ξὺν ἐξόδῳ. Atqui idem de hominibus bis tantum, φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς οὐκ ἀσφαλεῖς Oed. Tyr. 617 et οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς . . . φῶτες ἀσφαλέστατοι Ai. 1251, ubi sunt homines firmi et quibus aliquis confidat.

- 243) ᾠξοφηνεν. Accent. et ι sbscr. adi. m. rec.
 244) οὐν. Spiritum lenem adi. m. rec.
 245) τωι θανόντι.
 246) δεδρακότα pro δεδρακότ'. M. pr. ει τετις. M. rec. acc. et spir. adi. ita: ει τέ τις.
 252) M. pr. τὰ. Mutat in ταῦτα m. rec.
 „ „ τελειν. Acc. adi. m. rec.
 253) Elmsl.: 'Primam scripturam legere non potui'. Pro τῆς-δε τε γῆς m. pr. τησδ' γῆ - - Itaque videtur τῆςδ' γῆς scripsisse, sed postea animadvertisse se ετε omisisse. Nihil igitur novi subest.
 255) γαρ ἦν. Acc. super γαρ adi. m. rec.
 257) M. pr. βασιλέως όλώλότος. M. rec. ut solebat ante όλ. adscripsit τ. *)
 265) καπι.
 271) παίδας.
 274) ὅσοις τὰδ' ἔστ' ἀρέσκονθ'. . . In La m. pr. εστ'. Ultima littera erasa, spiritus et acutus additus est m. rec. Sed ne primam quidem m. aliud praeuisse arbitror atque ἔστ'. Videtur enim corrector ἐς et τ' ἀρέσκ. dirimendum esse ralus τ ut solebat separatim scripsisse, sed intellecto errore priorem scripturam restituisse.
 281) οὐδ' ἂν εἰς δύναται' ἀνήρ. M. pr. videtur δύναται ha- buisse.
 285) τίς.
 287) Pr. m. οὐ κεν αργως. Eadem m. ω eraso supra scripsit οἱ. Hoc quoque eraso m. rec. correxit ita, ut vulgatum est, οὐκ ἐν ἀργοῖς.
 290) M. pr. παλαῖ'. Accentum correxit m. rec.
 293) καγῶ.
 294) ἀλλ' εἴ τι μὲν δὴ δειματος γ' ἔχει μέρος, . . . οὐ μενεῖ . . . ἀράς. Sic suo iure Triclinius correxit. Codd. omnes et Aldus τ' pro γ' praebent, etiam La (δειματος') quo Elmsl. dicens particulam omnino omitti fallitur.
 297) οὐξελέγξων. Posterius ξ supra scr. m. pr., ων ibi adi. m. rec.
 302) πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως οἷα νόσφ

*) Nullus igitur iam codex in versu ἀνδρός γ' ἀρίστου βασιλέως τ' όλώλότος sententiam tuetur Elmsleii, Gaisfordii, Lud. Stephani, Dindorfii, Wunderi, Neuei, Martini in progr. gymn. Posnan. a. 1832 editi p. 20, Schneidewini, τ' esse omittendum ut coniungatur ἀνδρός βασιλέως. Immo quamquam poterat hoc dici, tamen addi τ' praestat, siquidem duae afferuntur causae, quibus de Laii caede quaeri oportuerit, quod rex fuerit et vir bonus. Id quod iam G. Hermannus in ed. an- notavit.

ξύνεστιν. La pr. βλέπης, non βλέπηις ut indicat Elmsl.
— Tum οἷα νόσσοι.

304) ὦναξ. Acutum in diphthongum mutavit m. rec.

305) M. pr. κλύης, non κλύηις ut ait Elmsl.

314) „ „ γὰρ ἐσμέν. Prioris vocis gravem in acutum mutavit m. rec.

315) M. pr. πόνος. Hoc πόνων in ipsa linea ex πόνος transformavit m. rec.

322) Supra scriptum ες accentu caret.

325) ἀποστραφῆς sine ι sbscr. Acutum in gravem mutavit m. rec.

327) οἶ δ' pro οἶδ'.

329) Elmsl.: 'ἀλγυνῶ in ἀλγύνω mutavit corrector.' Immo supra ω rasura est, non diphthongus, et acutum supra v adi. m. pr.

335) ἐξερεῖ σποτέ m. pr. Rursus m. rec. σ ante ποτε erasum adiecit verbo. Falso igitur Elmsl. scripturam ex φανεῖ ortam esse coniecit.

337) ὁρμήν, γ supra μ scr. m. pr.

357) M. pr. προ σοῦ i. e. προ στοῦ, non προδ σοῦ, ut ait Elmsl.

360) M. pr. συνῆκας. M. rec. supra scr. ξ.

361) γνωστόν ante punctum minus, ut Aldus.

367) ῥι m. pr. Mutavit η in ει m. rec.

375) M. pr. βλέψαι ut Ald.

377) ἐκπράξαι.

380) τυραννί ut Ald.

386) λάθραι

388) κέρδεσιν.

397) Pr. m. οὐδείς. M. rec. corr. εἰδώς.

398) „ „ γνώμης (pro γνώμη).

402) ἀγηλ.

413) M. pr. ῥι, rec. corr. εἰ.

415) ἄρ' οἶθ'.

416) ἄνω (Ald. cum ι sbscr.)

419) ὁρθά.

445) M. pr. τὰ γ' ἐμποδών. M. recens. σύ. Ad marg. m. recentissima, quam supra quartam dixi, γρ. σύγε.

446) M. pr. συθεί ξάν. τ pro more separatim scripsit m. rec. (Falso igitur Elmsl. negat manu pr. particulam praeberi)

449) M. pr. τε ut videtur. Eadem m. σ supra scripsit. Utroque eraso m. rec. σοι, ut editur.

454) M. pr. ἐαυτοῦ ut videtur. Sed ε erasum.

- 459) πόσις τε videtur primum fuisse scriptum: sed τε eraso
καί adi. m. eadem antiqua.
- 463) τίς.
- 466) M. pr. φοινώσι.
- 475) φημα παρνασού.
- 480) πετραῖος ὁ ταῦρος m. pr. Mutavit ὁ in ὡς m. rec. *)
- 491) τί.
- 493) ἐγὼ (sed gravis interlitus ead. m.) γ'οῦ.
- 532) Omissum ἦ adi. m. rec.
- 540) ἄρ' et pr. m. τ' ουνχ. ut videtur.
- 567) M. pr. οὐχὶ οὐκ, rec. adi. κ ante οὐκ et gravem in
acutum mutavit.
- 568) M. pr. οὗτος τόθ', ut videtur. Erasmus h. l. τόθ' ante
οὗτος posuit m. rec.
- 569) φρονῶι.
- 573) εἶπεν.
- 575) δικαιῶι.
- 585) ξύμ φόβοισι.
- 602) M. pr. ἄλου, rec. mutavit in ἄλλον.
- 603) " " τόνδ'.
- 604) M. pr. post π in rasura τι pro πεύθου. M. rec. supra scr. εν.
- 631) M. pr. καιρίαν ut videtur. M. rec. in marg. γρ. καιρίαν.
Scilicet m. rec. in textu genuinum vocabulum in κυρίαν
mutaverat.
- 637) M. pr. οὐ κεῖ σὺ τ' ἐσοίκους.
- 651) οὗτε m. pr. M. rec. πο supra scripsit idemque in textu
posuit inter οὐ et τε **).
- 654) ἐναγῆι.
- 676) M. pr. οὐ κόμυ' ἐάση. Eadem m. μ prius in ν muta-
vit. M. rec. alterum ου (in οὐκουν) et ει (pro η) in
rasura scripsit.
- 708) M. pr. ἐμ' οὐ πάκουσον.
- 735) τίς.
- 739) M. pr. τοῦδ', sed expuncto δ scripsit τ'. M. rec. po-
stea δ eraso τ in rasura scripsit.
- 746) M. pr. ποοσ'. Gravem in acutum mutavit m. rec.

*) Falso Elmsl. indicat πετραῖος ὡς manu prima scriptum esse.
Ita quidem Laur. b; πέτραις ὡς Flor. T, cett. codd. πέτρας ὡς. Inde
d'Orvill. et Erfurdt πέτρας ἄτε, quod etiam Dindorf in ed. II. recepit
qui antea ὡς eiecerat, πέτρας ταῦρος scribens. Bergk in ann.philol.
et paedag. a. 1851 vol. 61 p. 247 πέτραισιν ὁ ταῦρος coniecit, sed
πετραῖος ὁ ταῦρος iam Hermannus in ed. III coniectura restituit, pro-
batus quum ab aliis tum a Schneidewino. Quod iam ab omnibus pro-
batum iri arbitror.

**) Scil. οὐποτε glossa ad οὐ πρίν fuerat.

- 747) M. pr. *οἷ*, ut videtur, sed eraso *ι* (pro *ό*).
 749) *ὀκνῶ μεν*, omisso accentu ut saepe.
 754) *τίς*.
 761) *ἀγρό υσφ επέμψαι*.
 764) *ἡμιν*. Adiecit gravem m. rec.
 769) Pr. m. *ῥῥεται*, litterae *η* altera lineola expuncta est. Expunctam erasit m. rec., iota complevit.
 772) Pr. m. *μειζόνη*. Litterae *η* alteram lineolam prima manu expunctam erasit m. rec. et *ι* complevit.
 782) In marg. m. recentissima quam quartam supra dixi *γρ. θατέρα*.
 783) Pr. m. non omittit *τ'*, sed *πατρος* i. e. *πατρόστ* praebebat.
 789) (*καί μ' ὁ φοῖβος ὧν μὲν ἰκόμεν ἄτιμον ἐξέπεμψεν, ἄλλα δ' ἄθλια καὶ δεινὰ καὶ δύστηνα προῦφάνη λέγων*.) M. pr. ἄλλα θ'. M. rec. θ' in δ' mutat. — Ibid. post *ἀθλι* pr. m. *ω* et littera una. Rasura est supra *ιω* et litteram seq. Fort. scriptum fuerat *ἀθλίωι*, bona lectio. Supra *ω* olim *α* videtur scriptum fuisse. Fortasse m. pr. supra scripserat *Γρ. α*. Neque tamen a spatio, quum ad lineae finem sit, aut a vestigiis, quae fere evanida sunt, abhorreat *Ἀ ἐμοί* i. e. *λείπει ἐμοί*, quae glossa sit ad *ἀθλίω*.
 797) M. pr. *τελουμένων* eraso *ν*, mulato *ω* in *α*, adiecto acuto supra *ον*.
 799) M. pr. *ὀλλῦσθαι*.
 800) Versum adiecit m. recentissima (quarta).
 803) Pr. m. *ἐμβεβῶς*.
 824) Pr. m. *φ. εἰόντι* (Elmsl. '*φ. . τόντι*: duas litteras legere non potui'). Ante *ε* rasura in linea et sub linea, quasi *ρ* subfuerit. (Uliques vulgato *φρυγόντι* opus est.)
 829) *ἀνορθοίη*.
 831) *ταύταν*. Supra scr. *ην* m. recentissima.
 843) Elmsl.: '*κατακτείνειεν* habuisse videtur'. At hoc certe non habuit. Fort. *κατακτείνουεν*.
 844) *ἐγώ'κτανον*.
 862) M. pr. *οὐ σοι*. Man. rec. *οὐ σοί*.
 869) *θνητὴ φύσις*.
 871) *λαθραι* (sine acc.)
 874) *εἰ πολλῶν* ut Ald. Tum pr. *μέτα* pro *μάταν*.
 881) Inde a *ποτε* usque ad *ἴσχων* fere rasura.
 891) *ματαιζων*. *).
 905) *παλαιά* adi. in marg. m. recentissima.

*) Quae versui 895 adiecta sunt, quasi poetae essent verba, *πονεῖν ἢ τοῖς θεοῖς*, olim ad scholium sine dubio pertinebant, adscriptum ad *χορεύειν*. Credo pro *ἢ* olim *ἤν* i. e. *ἤγουν* scriptum fuisse, ita: *πονεῖν ἤγουν τοῖς θεοῖς*.

- 913) Pr. m. παντοῦ ὄσιν (i. e. οὐσιν ut vid.) Adscr. αἰ in rasura m. recentissima.
- 918) εὖ πλέον ποῶ.
- 920) M. pr. συγκατ.
- 921) M. pr. ημῖν. Adi. spiritum, circumflexum in gravem mutavit m. rec.
- 935) δ' in vestigiis antiquae scripturae restituit tantum m. rec., priores lineas sequens.
- 942) δῆτα.
- 943) M. pr. ἦ. Rec. corrigit ῆ.
- 953) M. pr. σεμνά.
- 956) M. pr. σημῆνας. Hoc m. rec. in σημάντωρ mutat.
- 966) M. pr. ὧν ὑφηγητῶν δ' ἐγὼ ut Laur. C.
- 981) ὀνειράσι ut Ald.
- 991) Pr. m. ὑμῖν. Rec. m. circumfl. in gravem mutat.
- 993) ἦ οὐ θεμιτὸν ut Ald.
- 1099) M. pr. ὄμματ'.
- 1011) Supra ἐξέλθοι rec. m. scripsit η.
- 1015) Pr. m. εἰς ut videtur. Eadem m. erasit ζ et spiritum, hunc supra ε scribens.
- 1024) M. rec. αὐτὸν ἐξέπειο' in rasura. Subfuisse videtur ἐξέπειο' αὐτὸν, sed recto ordine indicato litteris supra scriptis β et α.
- 1031) Pr. m. ἴσχων, sed ead. m. ἴσχοντ' in marg.
- 1034) λύω. Supra λ scripsit δ ead. m.
- 1046) Supra εἰδῆτ' ἂν, quae correctio m. rec. est, m. pr. aliquid scripsit, quod nunc non magis legi potest, quam quod pr. m. in textu praebuit. Nam utrumque erasum est. Fort. secundum correctoris, qui hoc in cod. deprehenditur, recentioris morem ipsa lectio εἰδῆτ' ἂν superscripta fuerat pro corrupta aliqua, quae in textum irrepserat.
- 1047) Pr. m. ἔστι.
- 1084) τοιοσδ' ἐκφύς. ὡς. . . . M. rec. ὡς δε supra οσδε, particula ὡς interlineata; id est τοιωῶςδε.
- 1087) γνώμην ut Ald.
- 1100) H. l. ἄρα, quum alias semper ἄρα praebeat.
- 1106) Elmsl.: ἐταῦ. ὦν a pr. m. Unam litteram legere nequeo. Immo radendo factum est ναίων ex ἀνάσσω, a m. pr. Scilicet v. 1105 εἰθ' ὁ Κυλλάνας ἀνάσσω, forte omissum ead. m. inter lineas adscripsit, et per errorem ex ν omissio ἀνάσσω repeliverat pro ναίων.
- 1110) συναλλ. pro ξυναλλ.
- 1111) Pr. m. πρόσβεις. Ultimo σ eraso υν supra scr. m. rec.
- 1114) ὦ (non ὡ).

- 1115) τῇδ' ε . . ἐπιστήμη. In rasura illud ε cum duabus litteris.
- 1125) συννειπ.
- 1126) M. pr. τίσιν.
- 1140) M. pr. τί τοῦτον.
- 1150) ἱστορεῖσ. Sed posterius σ erasum.
- 1171) Pr. m. φύτοι, ut videtur, pro σέ τοι.
- 1178) M. pr. κατοικτήσας.
- 1214) πατρῶϊαί σ'.
- 1216) ἐδυνάσθησαν cum Ald.
- 1218) M. pr. ἰδόμεν. Corr. εἰ — αν rec.
- 1220) In marg. extremo a m. pr. λα. Cetera abscissa. Repetiverat λαΐειον, ut aliquoties marg. extr. vocabulum textus repetivit. Ita
- 1226) (Brunck.) pr. m. in marg. extremo ἐντρέπομαι σ (ον abscissum) ad ἐντρέπεσθε δωμάτων.
- 1235) (Br.) M. pr. αἰρεῖσθε. M. rec. corr. αἶρ.
- 1237) M. pr. αὐτῆς.
- 1262) M. pr. ἔκλειγε (sed η et acutus incerta) pro ἔκλινε.
- 1264) M. pr. ἐμπεπληγμ.
- 1267) M. pr. ἔκειθ' ὁ sive ἔκεισθ' ὁ. Am rec. ἔκειτο, ut Ald.
- 1275) Supra ὑμῶν scriptum ν ead. m. inter μ et ω. Tum m. pr. δε sine acc. pro τε, quod m. rec. in rasura.
- 1277) ανισσαν. Deest acc. et spiritus.
- 1287) M. pr. τινα, rec. τινά.
- 1299) M. pr. τί σῶ τλήμων. Corr. rec. ut Ald.
- 1302) πρό σῃ.
- 1306) ποίαν. Rec. m. in marg. τοί.
- 1311) M. pr. δαίμον, fortasse δαίμων. Tum ἐξήλου.
- 1318) πῆμασιν (Ald. σι).
- 1331) (1335 Br.) ὅτω δ' pro γ' pr. m.
- 1337) (1345 Br.) καταρατώτατον.
- 1373) M. pr. οὖν, cui eadem m. aliquid superscripsit, quod nunc legi nequit. Rec. m. οἶν.
- 1376) προσλεύσειν.
- 1377) ποτε (Ald. ποτέ).
- 1395) M. pr. ἄρα.
- 1402) M. pr. ὕμιν, sec. corr. ὑμῖν.
- 1407) M. pr. γ' a sec. in χ' mutatum.
- 1408) γίγνεται (Ald. γίνεταί).
- 1422) Rec. m. ad marg. οὐχ.
- 1423) Rec. m. (οὐ) δ' postquam erasit θ, ad marg. οὐχ. Tum cod. τί.
- 1457) M. pr. μὴ πὶ τῶι.
- 1472) ποῦ (pro πον).

- 1486) σφω̃ (Ald. cum ι subscr.)
 1491) M. pr. ἡξεθ'. Supra σ scripsit εθ ead. m. (ἡξεσθ') et
 m. rec. η mutavit in ι.
 1492) M. pr. η in δῆ fere in ι coaluit.
 1493) παραρίψει.
 1495) σφῶν.
 1497) ἐπεφνευ.
 1504) νῶ (Ald. νῶ).
 1508) M. pr. οἰκτισόν σφας. M. rec. interlineato altero acuto
 gravem posuit supra σφας.
 1511) M. pr. σφῶιν δ' ὧ̃ τέκνα.
 1515) ἴσθι eraso σ.
 1524) λεύσετ'.
 1528) ὄντα.

Gustavus Wolff.

Andeutungen über Handschriftenfamilien Cälius.

So oft auch Cälius Catilina und Jugurtha herausgegeben, nach Handschriften recensirt und commentirt worden sind, so hat bis jetzt meines Wissens Niemand eine Sonderung und Classification der Handschriften nach bestimmten Indicien durchgeführt. Es hat dies auch bei der ungeheuren Anzahl der vorhandenen Hülfsmittel seine großen Schwierigkeiten und erfordert nicht nur eine Totalrevision des gesammten kritischen Apparates ¹⁾ von den Citationen der alten Grammatiker an bis auf die alten Drucke hinab, sondern erheischt auch wegen der vielfachen Contamination der Texte aus Handschriften anderer Familien ungemeine Vor-

1) Eine besondere Aufmerksamkeit verdient codex Vaticanus 3864 Sec. X, welcher nicht nur aus den Historien excerptirte Reden und Briefe, sondern auch sieben aus Catilina und acht aus Jugurtha ausgehobene Stücke enthält (nämlich Catil. 20. 33. 35. 44. 51. 52. 58. Jug 9. 10. 14. 24. 31. 85. 102. 110). Die Sammlung ist also planmäßig gemacht und fällt jedenfalls in die frühesten Zeiten. Schon Fronto scheint eine derartige Sammlung zu kennen, vgl. Mailänder Ausg. S. 122. 309. Berliner Ausg. S. 169. Römische Ausg. S. 178. — Mit der Auswahl des cod. Vaticanus ist in Bezug auf Catilina und Jugurtha wesentlich homogen cod. Bernensis 357 Sec. X., in dessen gemeinsamen Stücken Catil. 20. 44. 52. 58. Jug. 9. 10. 14. 24. 102. 110 eine auffallende Uebereinstimmung der Lesarten mit cod. Vat. zu bemerken ist. Wie es scheint, auch Parisinus 6082.